

Výuka čtení a psaní analyticko- syntetickou metodou

doc. Mgr. Jiří Havel, Ph.D.

PdF MU

Analyticko-syntetická metoda

(zvuková, hlásková, slabikovací...)

- Vychází z mluvené řeči dětí
- Hláška je vyvozována ze známých slov
- S vyvozenou hláskou je spojeno písmeno
- Z písmen jsou skládány slabiky, pak slova
- Současně se čtením se učí psaní
- Příběžně se uplatňuje analýza i

Etapy výuky prvopočátečnímu čtení a psaní

1. Předslabikářové období

- jazyková příprava žáků na čtení
  - přípravné cviky na psaní

2. Slabikářové období

- slabičně analytický způsob čtení
  - vlastní nácvik písma

3. Poslabikářové období

- plynulé čtení slov
- zdokonalování rukopisu

Předslabikářové období

(přípravné období – živá abeceda, velká písmenka)

Etapa jazykové přípravy na výuku čtení

Rozvoj

- kultury mluvené řeči
- slovní zásoby
- artikulace
- myšlení
- paměti
- pozornosti
- dechové techniky
- zrakového vnímání
- sluchového vnímání
- fonemického sluchu

Etapa přípravy na výuku psaní

Rozvoj

- pracovních návyků
- psacího úchopu
- jemné motoriky
- grafomotoriky
- soustředění
- orientace v ploše
- pravolevé orientace
- švihového pohybu ruky

Klíčové činnosti

(diagnostika, rozvoj, adaptace)

Úvod do čtení slabik

- Rytmická říkadla, vyprávění, popis obrazu, známá slova
- Izolace slyšené hlásky a zase spojení
- Opora sluchová, zraková a kinestetická (obtíže z rozdílu mezi akustickou a optickou podobou)
- Pomůcky (kostky, domeček, karty...)
- Čtení slabik a slov s probranými písmeny či slabikami
- Slabiky jako části slov (metoda normálních slabik)

Uvolňovací cviky

- Kresba, dokreslování
- Prognostický test (pilka)
- Pohyb ruky v rameni
- Pohyb ruky v předloktí
- Pohyb ruky v zápěstí
- Pohyb ruky ve špetce
- Druhý prognostický test
- Zobratňovací cviky
- Tvarové prvky písmen a číslic (psaní do liniatury)

Slabikářové období

(písmena, druhy slabik – slabikář, malé písanky)

Etapa slabičně analytického způsobu čtení

- Otevřené slabiky
- Zavřené slabiky
- Otevřené trojpísmenné slabiky
- Slova se dvěma souhláskami uprostřed
- Slabikotvorné souhlásky
- Specifické slabiky s „ě“

- Vnímání slabiky vcelku
- Zásobníky slov
- Předčítá učitel, dobří žáci, průměrní, podprůměrní

Etapa vlastního nácviku písma

- Prvky písma a písmo v liniatuře
- Psací tvary z tiskacích (sklon, spojovací tahy)
- Popis tahu, velký vzor
- Důraz na kvalitativní znaky (pomocné linky)

- Přejít ke psaní perem
- Podpora analýzy a sebehodnocení
- Posloupnost nácviku (čtyři formy, individuální docvičování)

Klíčové činnosti

(propracovat analýzu, postupně převažuje syntéza)

Důraz na znaky čtenářského výkonu

- Správnost
- Porozumění
- Způsob
- Rychlost

- Hlasité čtení
- Čtenářská příprava (slova)

Důraz na znaky písarského výkonu

- Tvar
- Velikost
- Úměrnost a stejnoměrnost
- Vazebnost a jednotažnost
- Sklon
- Hustota a rytmizace
- Celková úprava písemností
- Rychlost

Poslabikářové období

(přechod do vyšších ročníků – první čítanka, sešity)

Etapa plynulého čtení slov

- Technika, porozumění, motivace
- Postoje, dovednosti, rychlost (celkový projev)
- Docvičování, náprava
- Individualizace, diferenciacce (tiché čtení)
- Společná četba (citové a rozumové podněty)
- Čtenářské besedy
- Čtenářské listy

Etapa zdokonalování písma

- Upevnění znalostí i návyků
- Automatizace dovedností (zlepšování kvality i kvantity)
- Delší texty (opis, přepis)
- Zmenšování písma (6-5)
- Tvarové skupiny
- Individualizace rukopisu (hodnocení a sebehodnocení)

Klíčové činnosti

(vychovávat čtenáře, všestranně pracovat s textem)

Výchova čtenáře – literární výchova

Četba a poslech různých literárních forem (vyprávění, přednes, recitace, dramatizace, ilustrace...), mezipředmětové vztahy (výchovy), besedy, představení, návštěva knihovny, tvůrčí psaní (volné, žánrové).

Všestranná práce s textem – funkční čtenářská gramotnost

Využití různých typů textů (umělecká i věcná literatura), uplatnění široké škály textových operací (interakce čtenáře s textem), využití úkolů různé kognitivní náročnosti (Bloomova taxonomie).

Diagnostické prověrky

(probraná a upevněná látka, zpětná vazba, ne hodnocení)

Jedna věta

- otevřené slabiky

Dvě až tři věty

- zavřené slabiky na konci slov

Všechna písmena

- vyjma d',t',ň

Diktát známých písmen

Diktát známých písmen,
opis dvouslabičných slov

Diktát všech písmen,
autodiktát slov, opis věty

Nejčastější chyby a odchylky

(úprava podmínek, náprava)

Čtení

- Nepodmíněné spoje f-g-a
- Tichý sklad
- Mechanický sklad
- Mechanické čtení
- Artikulace
- Frázování, dýchání

Psaní

- Nesprávné návyky
- Chybné držení tužky
- Třaslavý pohyb
- Nezvládnutá fonetická analýza
- Neznalost tahu
- Neznalost vztahu

**Děkuji za
pozornost**